בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

# דַּרְכֵי אִישׁ

גִּלָּיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַה״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיט״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב – עִיר הַשִּׂמְחָה

**גִּלָּיוֹן רַבִּ״י I פָּרָשַׁת חֻקַּת תשפ״ה**

## שִׂכְחָה

מַעֲלָה אוֹ חִסָּרוֹן?

* * *

מו״ר שְׁלִיט״א אָמַר: רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ אָמַר פַּעַם שִׂיחָה קְדוֹשָׁה (שִׂיחוֹת־הָרַ״ן, סִימָן כו): **׳אֲצַל הָעוֹלָם הַשִּׂכְחָה הִיא חִסָּרוֹן גָּדוֹל בְּעִינֵיהֶם׳** – בְּדֶרֶךְ־כְּלָל לֹא אוֹהֲבִים בֶּן־אָדָם ׳שֶׁכְּחָן׳... ׳אֲבָל׳ – מַמְשִׁיךְ רַבֵּנוּ וְאוֹמֵר: **׳בְּעֵינַי יֵשׁ בְּהַשִּׂכְחָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה׳; מַדּוּעַ? ׳כִּי אִם לֹא הָיְתָה שִׂכְחָה, לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שׁוּם דָּבָר בָּעוֹלָם הַשֵּׁם, אִם הָיָה זוֹכֵר כָּל מַה שֶׁעָבַר, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהָרִים אֶת עַצְמוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשׁוּם אֹפֶן. גַּם הָיוּ מְבַלְבְּלִים אֶת הָאָדָם מְאֹד כָּל הַדְּבָרִים שֶׁעוֹבְרִים עָלָיו, אֲבָל עַכְשָׁו עַל־יְדֵי הַשִּׂכְחָה נִשְׁכָּח מַה שֶּׁעָבַר׳.**

הַיּוֹצֵא מִדִּבְרֵי רַבֵּנוּ שָׁם, שֶׁאִם לֹא הָיְתָה מִדַּת הַשִּׂכְחָה, הָיָה עָלוּל הָאָדָם לְהַזְכִּיר לְעַצְמוֹ תָּמִיד מֶה הָיָה אֶתְמוֹל, שִׁלְשׁוֹם, לִפְנֵי שָׁבוּעַ, וְאַף לִפְנֵי שָׁנָה... וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְעוֹלָם לְהִתְקַדֵּם הָלְאָה, כִּי הָיָה תָּמִיד נוֹשֵׂא עַל עַצְמוֹ אֶת כֹּבֶד הַמַּשָּׂא שֶׁל כָּל עֲבָרוֹ, שֶׁהָיָה מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ לְחַדֵּשׁ עַצְמוֹ וּלְהִתְקַדֵּם הָלְאָה בַּעֲבוֹדָתוֹ.

מֵאִידָךְ, כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לִשְׁכֹּחַ מִכָּל עֲבָרוֹ, זֶה נוֹטֵעַ בּוֹ אֶת הַכֹּחַ לְהַתְחִיל תָּמִיד מֵחָדָשׁ, כִּי זֶה תָּלוּי בָּזֶה – מִדַּת הַשִּׂכְחָה וּמִדַּת הַהִתְחַדְּשׁוּת, שֶׁאָדָם שׁוֹכֵחַ מֵהַכֹּל וְעוֹשֶׂה הַתְחָלָה חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי!

וְאָמַר מו״ר שְׁלִיט״א, שֶׁמִּדַּת הַשִּׂכְחָה הוּא יְסוֹד גָּדוֹל וְעִקָּרִי בִּשְׁלוֹם־בַּיִת, כִּי הַרְבֵּה בְּעָיוֹת בִּשְׁלוֹם־בַּיִת נִגָּרְמוֹת מֵחֶסְרוֹן מִדַּת הַשִּׂכְחָה, לְדֻגְמָא: הַבַּעַל טוֹעֵן לְאִשְׁתּוֹ ״אָתְמוֹל אָמַרְתְּ כָּךְ וְכָךְ״, אוֹ הָאִשָּׁה מַזְכִּירָה לְבַעֲלָהּ כָּל־מִינֵי דְּבָרִים שֶׁאָמַר וְעָשָׂה, וְכָכָה מִצְטַבְּרִים עוֹד טְעָנוֹת וּמַעֲנוֹת, וְזֶה מַשְׁפִּיעַ עַל כָּל סְגְנוֹן הַדִּבּוּר וְהַהַעֲרָכָה שֶׁיֵּשׁ בֵּין בְּנֵי־זוּג, עַד שֶׁמַּגִּיעִים לְמַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת, וְהַבַּיִת נֶהְפָּךְ לְגֵיהִנֹּם, רַחֲמָנָא לִצְלָן, מַה־שֶּׁאֵין־כֵּן אִם הָיוּ זוֹכִים לְמִדַּת הַשִּׂכְחָה – לִמְחֹק לְגַמְרֵי מַה שֶּׁהָיָה! – בַּעַל וְאִשָּׁה מַחְלִיטִים בְּעַצְמָם: ״אֲנַחְנוּ שׁוֹכְחִים! לֹא הָיָה כְּלוּם! מַמְשִׁיכִים הָלְאָה!״, מִמֵּילָא הָיָה שׁוֹרֶה אֶצְלָם שָׁלוֹם וְאַהֲבָה אֲמִתִּיִּים, וְהַבַּיִת הָיָה נֶהְפָּךְ לְבַיִת שֶׁל גַּן־עֵדֶן...

וְכֵן הוּא בְּכָל עִנְיְנֵי הַחַיִּים, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִקְנוֹת אֶת מִדַּת הַשִּׂכְחָה בְּעַצְמוֹ, וְאִלּוּלֵי מִדַּת הַשִּׂכְחָה – לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְקַדֵּם בְּמָאוּמָה, בִּשְׁלוֹם־בֵּיתוֹ: הַבַּיִת שֶׁלּוֹ הָיָה הֵפֶךְ הַגַּן־עֵדֶן; בְּמִדַּת הַתְּשׁוּבָה – הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל מַעֲשָׂיו; לְמוּד הַתּוֹרָה – הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לִלְמֹד תּוֹרָה (וְכַמְּבֹאָר כָּל זֶה בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ שָׁם), וְכֵן בִּשְׁאָר עִנְיְנֵי הַחַיִּים: **הַסּוֹד וְהַמַּפְתֵּחַ שֶׁל שִׂמְחַת הַחַיִּים הוּא מִדַּת הַשִּׂכְחָה; אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחַז בָּהּ!**

וּפַעַם שָׁאַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי־שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מו״ר שְׁלִיט״א: אִם אָכֵן רַבֵּנוּ זַ״ל מְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁשִּׂכְחָה הִיא מַעֲלָה גְּדוֹלָה, הַאִם יֵשׁ עִנְיָן בְּדַוְקָא לַעֲשׂוֹת אֶת הַדְּבָרִים שֶׁמּוּבָא עֲלֵיהֶם שֶׁהֵם ״קָשִׁים לִשְׂכְחָה״?

עָנָה מו״ר שְׁלִיט״א וְסִפֵּר: פַּעַם יָשַׁבְנוּ עִם מוֹהֲרָא״שׁ זַ״ל בִּסְעֻדָּה שְׁלִישִׁית, וְהִנִּיחוּ זֵיתִים עַל הַשֻּׁלְחָן, וּמוֹהֲרָא״שׁ זַ״ל אָכַל מֵהֶם, וְהָיָה שָׁם אֶחָד מִן הַמְּסֻבִּים (שֶׁלֹּא הָיָה כָּל־כָּךְ מְקֹרָב לְמוֹהֲרָא״שׁ) שֶׁשָּׁאַל אֶת מוֹהֲרָא״שׁ: ׳אֵיךְ מֻתָּר לֶאֱכֹל זֵיתִים? הֲלֹא חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים

אוֹמְרִים (הוֹרָיוֹת יג:) שֶׁזֵּיתִים קָשִׁים לִשְׁכְחָה'... וְעָנָה לוֹ מוֹהֲרָא"ש: **"רַבֵּנוּ זַ"ל אוֹמֵר שֶׁשִּׁכְחָה הִיא מַעֲלָה גְּדוֹלָה"**... וְהִמְשִׁיךְ אֶת סְעָדָתוֹ (מובָא בְּשִׂיחוֹת־מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק ג', אות 'שִׁכְחָה').

וְאָמַר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁבֶּאֱמֶת מובָא בְּסִדּוּר הָאֲרִ"י זַ"ל, שֶׁיֵּשׁ כַּוָּנָה מְיֻחֶדֶת, שֶׁמִּי שֶׁאוֹכֵל בְּכַוָּנָה זוֹ - אֵין הַזֵּיתִים גּוֹרְמִים לוֹ שִׁכְחָה, וְאַדְרַבָּה הֵם מוֹסִיפִים לוֹ זִכָּרוֹן, כִּי מַעֲלָה אוֹתָם וּמְתַקְּנָם עַל־יְדֵי כַּוָּנָתוֹ (וְכַוָּנָה זוֹ הִיא בְּגִימַטְרִיָּא מְיֻחֶדֶת הַיְדוּעָה לַבְּקִיאִים בָּזֶה).

וְהִמְתִּיק מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א וְאָמַר, שֶׁלְּפִי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל, שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בַּשִּׁכְחָה מַעֲלָה גְּדוֹלָה, אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁזּוֹהִי הַכַּוָּנָה הַפְּשׁוּטָה בַּאֲכִילַת הַזֵּיתִים, שֶׁאָדָם אוֹכֵל זֵיתִים וְהוּא מְכַוֵּן לִשְׁכֹּחַ אֶת כָּל הֶעָבָר שֶׁלּוֹ, וְלַעֲשׂוֹת הַתְחָלָה חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי...

בְּרַם, סֵיֵּג מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, יֶשְׁנָם דְּבָרִים שֶׁצְּרִיכִים לִזְכֹּר, וְלֹא אֶת הַכֹּל צְרִיכִים לִשְׁכֹּחַ... לְמָשָׁל: הַכָּתוּב (תְּהִלִּים קלז, ה) **"אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלָ‍ִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי"** וְגוֹ', שֶׁצְּרִיכִים לִזְכֹּר אֶת חָרְבָּן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְעִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, וְכֵן יֶשְׁנָם דְּבָרִים נוֹסָפִים שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמֹר עַל זִכְרוֹנָם, כְּמוֹ זִכָּרוֹן הַתַּכְלִית וְזִכָּרוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי (עַיֵּן לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן נד), וְעַל־כֵּן בְּוַדַּאי שֶׁיֵּשׁ לִשְׁמֹר עַל אֵלּוּ הַדְּבָרִים הַקָּשִׁים לִשְׁכְחָה, אַךְ אִם כְּבָר עָשָׂם - אֲזַי כָּל כַּוָּנָתוֹ תִּהְיֶה לִשְׁכְחָה טוֹבָה, שֶׁזֶּה יִגְרֹם לְךָ שֶׁתִּשְׁכַּח אֶת כָּל הֶעָבָר שֶׁלְּךָ, וְתַעֲשֶׂה הַתְחָלָה חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי...

וְהֵבִיא מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א דְּגְמָא מִן הַגְּמָרָא עַל עֲשִׂיַּת פְּעֻלּוֹת בִּשְׁבִיל הַשִּׁכְחָה, מֵהָא דְּאִיתָא (בָּבָא מְצִיעָא פה.) עַל רַבִּי זֵירָא, שֶׁהִתְעַנָּה מֵאָה תַּעֲנִיּוֹת כְּדֵי לִשְׁכֹּחַ הַתּוֹרָה שֶׁלָּמַד בְּחוּץ־לָאָרֶץ; הֲרֵי בְּפֵרוּשׁ, שֶׁהוּא עָשָׂה פְּעֻלּוֹת מְסֻיָּמוֹת כְּדֵי לִזְכּוֹת לִשְׁכְחָה. אַךְ מֵאִידָךְ, כָּאָמוּר, יֶשְׁנָהּ שִׁכְחָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה, וְיֵשׁ דְּבָרִים חֲשׁוּבִים שֶׁאָדָם צָרִיךְ לִזְכֹּר אוֹתָם, וְעַל־כֵּן יֵשׁ עִנְיָן שֶׁל זְהִירוּת מִדְּבָרִים "הַקָּשִׁים לִשְׁכְחָה".

וְדִקְדֵּק מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א בַּלָּשׁוֹן **"קָשִׁים"** לִשְׁכְחָה (הַמּובָא בְּכָל מָקוֹם כְּשֶׁמְּדַבֵּר בְּעִנְיַן עֲשִׂיַּת דְּבָרִים הַגּוֹרְמִים לִשְׁכְחָה), מַה נִּכְנַס פֹּה לָשׁוֹן שֶׁל 'קְשִׁי'? לְכְאוֹרָה הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר "דְּבָרִים **'הַגּוֹרְמִים' לִשְׁכְחָה**", וּמַהוּ "דְּבָרִים **'הַקָּשִׁים' לִשְׁכְחָה**"?

עַל־פִּי הָאֱמוּר מוּבָן שַׁפִּיר, כִּי בְּעִנְיַן הַשִּׁכְחָה יֶשְׁנוֹ צַד שְׁלִילִי וְצַד חִיּוּבִי: הַצַּד שְׁלִילִי הוּא עִנְיַן שִׁכְחַת דְּבָרִים שֶׁצְּרִיכִים לִזְכָּרָם, וּכְמוֹ זִכָּרוֹן יְרוּשָׁלַיִם וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ, וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁצְּרִיכִים לִשְׁמֹר בָּהֶם מִאַד עַל הַזִּכָּרוֹן, וּמֵאִידָךְ יֶשְׁנוֹ צַד חִיּוּבִי בְּמִדַּת הַשִּׁכְחָה - שֶׁאָדָם תָּמִיד יְחַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ, וְיִשְׁכַּח מִכָּל מַה שֶּׁהָיָה עַד עַתָּה.

וּכְשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אֶת הַדְּבָרִים הָאֲמוּרִים בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים שֶׁהֵם "קָשִׁים" לִשְׁכְחָה, הֲרֵי שֶׁמִּתְקַיֵּם בּוֹ הַצַּד הַשְּׁלִילִי שֶׁבַּדָּבָר - שֶׁהוּא שׁוֹכֵחַ אֶת אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁאָסוּר לִשְׁכֹּחַ אוֹתָם... וְעַל־כֵּן הֵם "קָשִׁים" לִשְׁכְחָה, מֵאִידָךְ - יֶשְׁנָם דְּבָרִים שֶׁהֵם "קַלִּים" לִשְׁכְחָה, מָה הַכַּוָּנָה? שֶׁאָדָם זוֹכֶה לָקַחַת אֶת מִדַּת הַשִּׁכְחָה אֶל הַצַּד הַחִיּוּבִי שֶׁבָּהּ, וּמֵקֵל מֵעָלָיו אֶת כָּל הַמַּשָּׂא הַכָּבֵד שֶׁל הֶעָבָר, וּמִמֵּילָא הוּא נַעֲשֶׂה קַל וְזָרִיז לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ...

נִמְצָא אֵפוֹא, סִכֵּם מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א אֶת שִׂיחַ קָדְשׁוֹ, שֶׁהַכֹּל הוּא כְּפִי הָאָדָם - בְּאֵיזֶה אֹפֶן הוּא לוֹקֵחַ אֶת מִדַּת הַשִּׁכְחָה, הַאִם הוּא בֶּאֱמֶת נַעֲשֶׂה 'שַׁכְחָן' וְשׁוֹכֵחַ אֶת הַכֹּל... אוֹ שֶׁהוּא לוֹקֵחַ אֶת מִדַּת הַשִּׁכְחָה כְּדֵי לְהִתְקַדֵּם הָלְאָה בַּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם וּלְהִשְׁתַּפֵּר בִּשְׁלוֹם־בֵּיתוֹ וּבְחִנּוּךְ־יְלָדָיו וְתַלְמִידָיו, וְאָז טוֹב לוֹ לָנֶצַח.

[וּמֵחָמַת שֶׁשִּׂיחָה זוֹ נֶאֶמְרָה בִּימֵי חֹדֶשׁ תַּמּוּז (צַפְרָא דְּשַׁבָּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת חֻקַּת תשפ"ב), הוֹסִיף מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א, שֶׁהַלִּמּוּד הַזֶּה מֵאִיר בְּיוֹתֵר בְּחֹדֶשׁ תַּמּוּז, וְכַמּובָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ריז) גַּבֵּי חֶסְרוֹן הַוָּא"ו עַל־יְדֵי שְׁבִירַת הַלּוּחוֹת שֶׁגָּרְמָה שִׁכְחָה בָּעוֹלָם (עַיֵּן רוּבִּין נד.), וּמַסְבִּיר מוֹהֲרַנַ"תְּ זַ"ל (לִקּוּטֵי־הֲלָכוֹת, סֵפֶר תּוֹרָה, הֲלָכָה ד, אות ה), שֶׁזֶּה נָתַן אֶת הַכֹּחַ לִנְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל חֵטְא הָעֵגֶל, וְלַחֲזֹר לִקְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה וְכוּ', עַיֵּן־שָׁם. נִמְצָא, שֶׁמִּדַּת הַשִּׁכְחָה מְזַכָּה לָאָדָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְהַתְמָדַת הַתּוֹרָה.

וּצְרִיכִין לָדַעַת, הוֹסִיף וְהֵאִיר מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א בְּשׁוֹמְעֵי שִׂיחָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהַשִּׁכְחָה הַזֹּאת - כְּשֶׁלּוֹקְחִים אוֹתָהּ בְּאֹפֶן הַחִיּוּבִי שֶׁבָּהּ - הִיא הִיא תַּכְלִית הַזִּכָּרוֹן, כִּי דַּיְקָא עַל־יְדֵי שֶׁאָדָם זוֹכֶה לִשְׁכֹּחַ אֶת עָבְרוֹ, וְלַעֲשׂוֹת הַתְחָלָה חֲדָשָׁה, בָּזֶה הוּא זוֹכֶה לְזִכָּרוֹן הָאֱמֶתִי, כִּי פְּעָמִים שֶׁהַשִּׁכְחָה הִיא **תַּכְלִית הַזִּכָּרוֹן**, וּבְחֹדֶשׁ תַּמּוּז יֵשׁ כֹּחַ מְיֻחָד לַהֲפֹךְ אֶת מִדַּת הַשִּׁכְחָה לְמִדַּת הַזִּכָּרוֹן (עַיֵּן מִזֶּה בַּקּוּנְטְרֵס הַנִּפְלָא 'חֹדֶשׁ תַּמּוּז מֵאִיר וְשִׂמְחַ' מֵאוֹצְרוֹתָיו שֶׁל מוֹ"ר שְׁלִיטָ"א).